

Valtiopäiväkirjaston/arkiston ensimmäinen johtosääntö

"[Instruktion för Ständernas Ekonom gifven af Statsutskottet vid 1872 års landtdag](#)". Valtiopäiväkirjaston/arkiston ensimmäinen johtosääntö löytyy Suomen Pankin arkistossa säilytettävistä pankkivaltuusmiesten pöytäkirjoista (2.7.1872, 5 §:n liite).

Valtiopäiväkirjasto/arkisto organisaationa aloitti toimintansa kesäkuussa 1872, kun Suomenmaan valtiosäädyt päättivät perustaa valtiopäiväkirjaston ja arkiston sekä asettaa taloudenhoitajan, jonka tehtävänä oli "arkistoksi järjestää valtiopäivillä syntyneet asiakirjat, ja Säätyjen varaksi ostetut laki- ja asetuskokoelmat ym. sekä pitää huolta siitä irtaimesta tavarasta, jota säätykokouksia varten on hankittu".

Päätös perustui aatelissäädyn tekemään esitykseen valtiopäiväkirjaston perustamisesta ja asiakirjavaihdon aloittamisesta Ruotsin valtiopäiväkirjaston kanssa. Ruotsin valtiopäiväkirjaston johtaja oli jo lahjoittanut maansa valtiopäiväasiakirjoja Suomen tulevaa valtiopäiväkirjastoa varten.

Esitystä valmistellut valtio(varain)valiokunta esitti mietinnössään "ei ainoastaan että perustettaisiin valtiopäivä-arkisto ja kirjasto jotta valtiopäivillä syntyneet asiakirjat ja painetut kirjoitukset niin kuin myös Säätyjen kanslioihin yhteisillä varoilla hankitut asetuskokoukset ja muut teokset voisivat täydellisemmästi, kuin mitä tähän asti on tapahtunut, tulla talletetuiksi ja yhteen paikkaan kootuiksi tulevien valtiopäiväin tarvetta varten, vaan myöskin että Säädyt antaisivat Valtiovaliokunnan toimeksi taloudenhoitajan asettamisen, joka, 400 markan vuotuista palkkiota vastaan, Valiokunnan antaman johdesäännön mukaan tulevaan säätykokoukseen saakka sekä järjestäisi ja luetteloon panisi mainitun arkiston ja kirjaston, että myöskin ottaisi hoitonsa alaiseksi sen muun omaisuuden, jota valtiopäiviä varten on yleisillä varoilla hankittu".

Aatelisto, papisto ja talonpoikaissäätö hyväksyivät valtiovaliokunnan mietinnön keskusteluita. Porvarissäädystä edustaja Tengström oli sitä mieltä, ettei sadan kirjan hoidosta ja järjestämisestä kannattanut maksaa enemmän kuin markka kirjaa kohti. Tähän vedoten hän halusi alentaa taloudenhoitajan vuotuisen palkan sadaksi markaksi. Edustaja Mechelin muistutti, että taloudenhoitajan tehtäviin kuului myös edeltävien valtiopäivien arkistojen kuntoon saattaminen, mikä ei suinkaan ollut helppo tehtävä. Mechelin katsoi, että valtiopäiviä on kuitenkin pidettävä niin tärkeinä, että myös alkuperäiset asiakirjat ("skriftliga handlingar") on säilytettävä. Keskustelun jälkeen myös porvarissäätö hyväksyi valtiovaliokunnan mietinnön.

Valtio(varain)valiokunta vahvisti taloudenhoitajan johtosäännön 14.6.1872 ja valitsi säätyjen ensimmäiseksi taloudenhoitajaksi lakitieteiden kandidaatti G.J.Roseniuksen.

Arkiston osalta taloudenhoitajan tehtävänä oli hoitaa pappis-, porvaris-, ja talonpoikaissäätöjen arkistot sekä vastaanottaa, luetteloida ja säilyttää säätyjen ja valiokuntien sihteerien valtiopäivien päätyttyä luovuttamat asiakirjat. Valtiopäivillä kertyneiden alkuperäisasiakirjojen lisäksi myös säätyjen painetut asiakirjat katsottiin arkistoon kuuluviksi.

Valtiopäivien aikana taloudenhoitaja toimi valtio(varain)valiokunnan valvonnassa. Valtiopäivien välisenä aikana taloudenhoitajan toimintaa valvoivat säätyjen pankkivaltuusmiehet, joille taloudenhoitajan tuli vuosittain antaa kertomus arkiston ja kirjaston kartunnasta.